

Den 22. juni er det ett år siden krigen mellom Sovjetsamveldet og Tyskland begynte. Krigen kom ikke som noen egentlig overraskelse. Den tidligere inngåtte forbudelse mellom de to land var i enhver henseende så unaturlig at en måtte vente den utvikling som fant sted. Det overraskende i forholdet mellom de to land, var den undervurdering som den tyske militære ledelse, og enda mer det tyske diplomati, gjorde for dagen. Hitler har ikke antatt hvilken motstand han utfordret. Ved den avtalen som Tyskland sluttet med Sovjetsamveldet fikk det selv en værdiløs handelsavtale, mens russerne fikk ett år til grundig forberedelse og mobilisering. Dette må en se som bakgrunn for den imponerende innsats som den uprøvede russiske hær har gjort. Riktignok var den russiske innsats i forrige verdenskrig også betydelig. Men dengang led den russiske hær sine alvorligste nederlag ved en upresis anvendelse av troppemassene, og særlig ved de alvorligste mangler og brist i tilførselene. Men også dengang viste det russiske infanteriet særlige krigsegenskaper. Det som denne gang var omfattet med skepsis, var offiserenes evne til å behandle det uhyre apparat i store operasjoner, og frykt for at de manglet rutine og erfaring.

Ett års krig har vist at den russiske hær er den tyske jevnbyrdig, og at den nå sitter inne med mulighetene til å vise seg sterkere i et lange løp. Den har klart organiseringen av de farlige retretter, og kommet over det kritiske stadium da kuleharen var opptatt med deien sin krig. Nå er sjansene til offensive operasjoner til stede for begge parter, og det har forlenget blitt seg utslag i et roligere tempo. Fronten har muligheter for å stivne til, og dermed er tyskerne inne i en farefull fase i krigen mot tallmessig overlegne fiender. Russene vil her i likhet med tidligere kjent russisk strategi fra Napoleons tid, ha oppnådd den fordel at fienden kjemper med uhyre tilførselsvan skeligheter og med sårbara tilførselslinjer.

Først i krigen mot Sovjetsamveldet har den tyske hær lidd tap av menneskemateriell og krigsmateriell som betyr en avgjørende svekkelse av armen. Og prisen for den enkelte seir blir stadig høyere, etter som tyskerne ikke lenger har den samme fordel av overraskelsesmomentet. Det er nå langt lettere å regne ut hvor de vil sette inn hovedangrepet for å oppnå noe avgjørende.

For å vinne krigen mot Sovjetsamveldet måtte tyskerne seire så fullstendig at det ikke lenger fins noen samlet russisk front, og de måtte dessuten klare en gjenoppbygging av de besatte områder som er slik at landet kan nyttiggjøres. Ingen av delene vil lykkes for dem. Det første kan ikke lykkes for dem, fordi russerne, tross tap av viktige områder, har en meget betydelig krigsindustri i sentrale og østre deler, og fordi hjelpen av de allierte stadig vokser. Når det gjelder spørsmålet om gjenoppbyggingen, har tyskerne bitre erfaringer fra Ukraina under forrige krig, og det er ingen tvil om at russerne denne gang har umuliggjort en utnyttelse i langt høyere grad en sist. I Tyskland advarer en nå befolkningen mot å stille noen forventninger i anledning den kommende høst i Ukraine.

Fra 26. juni ifjor, da Deutsches Nachrichten-Büro kunngjorde for første gang at Sovjetsamveldet i realiteten var beseiret, har den russiske arme vært tilintetgjort en rekke ganger ifølge tysk propaganda. Men det som er skjedd i løpet av dette året, er at den russiske motstand er blitt stadig fastere. Ingen steder er det noe tegn til sviat rekkene. Det russiske folks moralske motstandskraft og dets vilje til seir er styrket gjennom de uhyre lidelser som tyskerne påfører folket der de farer fram.

Den pakten som er blitt undertegnet mellom England og Sovjetsamveldet er en konklusjon på de forhandlinger som er blitt ført mellom de to land siden utenriksminister Eden var i Moskva ifjor. Pakten dreier

Skien.

Et privatmenneske i Skien fortalte at den 7. juli i et brev til en bekjent et sted i Norge:
80 ble arrestert den første dag, da det begynte. Treve av dem ble angrepet eller sendt til Oslo - som de ble fortalt - for overførsel til Grini. Men det er godt mulig de er blitt sendt til et annet sted. Li-ke etter deres arrestasjon ble de stengt inne i en stall eller ridehus og der ble de den første natten. Det var ikke noe som helst de kunne sitte på. Vi andre i byen aner ikke grunnen til det hele. Og det er nesten det aller uhyggeligste. Vi kan jo ikke tro at et oppløp utenfor den nye nazipolitimester 2. pinsedag kan ha hatt så langt trekkende følger. Oppløpet var ved 23. tiden. Og søndag den 31. mai hadde noen gutter gått etter Seberg, som er en størrelse innen N.S. og sunget "Tyven, tyven, skal du hette for du stjal vårt brennevin". Og mandag den 1. juni kom Terboven og Jonas Li og endel andre størrelser hit ned. Da fikk vi portforbud fra klokken 20 til klokken 5, og etter hva vi hittil har hatt anledning til å forstå skal dette fortsette utover hele sommeren. Kinoene ble lukket, brennevins- og tobakkskort ble inndratt, 80 av byens kjente menn ble tatt som gisler, deriblandt godseier Løvenskiold. Det sies om ham at han måtte følge med i bare pyjamas, men det har jeg ikke hatt anledning til å få bekreftet. Hele vinkjelleren hans ble tatt. Den bestod av omkring 1000 flasker, hvorav det meste var fra før forrige verdenskrig. Enkelte flasker var meget, meget eldre. Hva de tok av matvarer hos Løvenskiold vet jeg ikke, men hos en fru N.N., som jeg kjenner, tok de hennes beholdning av sardiner, som bestod av to kasser, en halv kasse melkebokser, alt hva som fantes av såpe både for husholdnings- og toalettbruk, smør, egg, kakao, litt kaffe som hun også hadde spart. De har vært veldig godt orientert. For de gikk uten å spørre seg for til alle dem som hadde noe videre av matvarer å snakke om. Tyskerne nektet seg enn ikke å forsyne seg av hjemmelaget rabarbravin. En fru X som også du kjenner, hadde 100 flasker hjemmelaget dels av rabarbra og dels av plommer. Hele beholdningen tok de. Alle de hvis beholdninger ble tatt, fikk sine kjellere forseglet i første omgang og dagen etter ble varene hentet. Alt det som folk hadde samlet opp på marker gikk også med. Alle byens innehavere av brennevins og tobakkskort er blitt fratatt disse. De politimenn som hadde meldt seg ut av N.S. og ikke vilde støtte partiet mer, ble arrestert, så det var det tyske politi slene som utførte arbeidet.

vVv

Frontkjempere.

For en tid siden stod det i avisene et opprop fra endel forrædere som vilde stifte en kameratkrets av "Frontkjempere", altså av dem som svigtet fedrelandet og gikk inn på overfaldsmaktens side. Endel navn stod under listen og foreningen skulde stiftes men av en eller annen grunn har avisene nå fått melding om at "Frontkjempernes Forening" inntill videre ikke skal omtales.

vVv

Forlagene.

"Ministerpresidenten" har avfattet en ny streng lov om forleggerne og deres virke og nå kommer også nye bestemmelser fra den maktsyke og narraktige "Minister" Gulbrand Lunde, hvor han og "Kulturdepartementet" vil frata forleggerne all makt, bestemme hvilke bøker som skal utgis, utstyr, opplag, ja kort sagt alt. Naturligvis er det meningen at ingen sand nordmann får anledning til å utgi bøker og at bare nazibøker skal trykkes i store opplag.

Vi hadde 21 forlag i landet og ett av disse har sviktet: Sem og Stenersens eller som det nå heter Gunnar Stenersens forlag. Etter at en ny lov så dagens lys for endel måneder siden er nye forlag kommet til som naziforlagene Blix og Kamban og så har jo nazистерne ved Haakon Foss og Tore Hamsun overtatt ledelsen av Gyldendal. Alle de øvrige forlag

neker imidlertid å gå med på noen "Nyordning". Det vil ødelegge hele virket både for forfattere, forleggere og bokhandlere og slikt kan en ikke rolig se på, så meget mere som mange av bestemmelsene til "ministerpresidenten" går stikk i strid med mangeårige lover og regler.

Samtlige forleggere har derfor individuelt skriftlig meddelt at de ikke kan være medlemmer av et forleggerforbund på grunnlag av de opstilte betingelser.

vVv

"Fra Jøssingfjord til Namos."

Vi brakte i forrige nummer meddelelsen om at det er vår tidligere legasjonsråd i Berlin Ulrich Stang som sammen med Judas Lie har fabrikkert "verket" Fra Jøssingfjord til Namos. Det er riktig. Hele røverromanen er skrevet ned av Stang på tysk og sendt til Berlin for videre tilføyelser av det som måtte passe internasjonalt, mens derimot alt det hjemlige ikke har vært underkastet tysk censur. Fra Berlin går stoffet til Presseabteilung i Stortinget og derfra i ett manuskript til Deutsche Zeitung og til Aftenposten, som må oversette det tilbake til norsk. Dette naturligvis for at forfatterne kan være mere anonyme. Slik henger det altså sammen.

vVv

Bombede engelske kirker.

Tyskerne raser når en av deres kirker blir rammet av engelske bomber og later som engelskmennene særlig legger an på å ødelegge kirker. I den anledning kan det være på sin plass å nevne at den engelske biskop, dr. G.H.A. Bell, under sitt besøk i Sverige nylig, opplyste at allerede forrige år av 836 engelske kirker fullstendig ødelagt av tyske bomber, mens 3188 var mere eller mindre skadet.

Vi har grunn til å tro den engelske biskops uttalelse, idet en ganske annen grad enn et tysk krigskomunike.

vVv

"Minister" Lippestad ble som en husker også tilsatt som leder av Norsk Arbeidsgiverforening og skulde ikke ha noen gasje het det, bare 1000 kroner pr. måned til representasjon. Lippestad har nå virket for sine naziformål i 9 måneder og hevet sine 1000 kroner pr. måned i tillegg til hva han har brukt ~~xx~~ til representasjon. Forleden dag, presenterte han imidlertid sin regning som Arbeidsgiverforeningens leder og den lød på 40.000 kroner. Og "Ministeren" fikk de penger han forlangte, han kunde jo forøvrig bare diktere.

Det er et virkelig prisverdig system de hjemlige nazister setter ut i livet herhjemme, men vi skal være gla forholdene er så sma og alle mennesker så skjæptiske at slike ting straks blir meldt videre og kommer til de rette og dermed i de norske publikasjoner.

vVv

Omkring stormaktavtalen.

Den britisk-russiske avtalen er fremdeles gjenstand for livlige kommentarer. På den ildske tonen i eksepresen er det lett å merke at overenskomsten er en tykk strek i regningen for Hitler og hans gjeng som er helt til det siste klamrer seg til håpet om at England vil gi Rusland på båten og slutte sørfred med det røde rike. Det må være sørt for dem å se det håpet bli til intet.

Fra norsk standpunkt er det særlig ett trekk ved avtalen som vekker tilfredshet. Det er erklæringen om at stormaktene ikke sikter mot territoriale eller andre vinninger. Diskusjonen omkring de alliertes krigsmål har helt siden krigsutbruddet vært preget av tanken om nærmere sammenslutning og samarbeid mellom folk og stater etter krigen, slik ordet "Europas forente stater" har stadig vært fremme. Men samtidig har det

utrykkelig understreket at vestmaktene ikke tilstræber en nyordning gjennom dannelser av et ensrettet Stor-Europa, slik som Hitler tenker seg det. Tvertimot skal det være et fellesskap av jevnbyrdige og likeberettigede statssamfund som får beholde sin egenart og sin frihet. Forutsetningen for dette fellesskap ble formulert i Atlanterhavsavtalen der U.S.A. og England høytidlig gav avkall på alle landevinninger og samtidig å blande seg inn i andre lands indre forhold. Hvert folk får selv bestemme sin egen styreform. Da Rusland for et år siden tråtte inn i rekken av allierte folk, knyttet det seg ikke liten spenning til nettopp dette spørsmål: vil russerne respektere andre stater, særlig småstatene rundt deres egne grenser, i samsvar med de prinsipper de øvrige allierte hadde nedlagt i Atlanterhavserklæringen, eller vil de forbeholde seg en innlemmelse av de små østersjøstater, kanskje til og med Finland i Sovjetsamveldet? Det var en gledelig og betydningsfull begivenhet at Rusland sluttet seg til Atlanterhavserklæringen, og den nye avtale nå er et riktig skritt videre i samme retning. Avtalen gir en garanti for russerne om lojalt samarbeid nå under krigen og i gjenreisningstiden etterpå. De kan føre sin harde og stolte kamp videre i bevisheten om at den frihetskamp som også vi er med i ikke skal ende før seieren er vunnet. Småstatene er trygge for at en eller annen stormakt, det være fra syd, eller øst eller vest ikke kommer og tramper oss under fot, kanskje endog oppsluker oss. Vi får vår frihet igjen og ingen fremmed makt skal fortelle oss hvordan vi skal ordne vår stat og vårt samfund.

Om vi vil tre i samarbeid med andre land enn før er et annet spørsmål, som fremtiden etter alle sol-merker å dømme kommer til å svar ja på. Især vil en sterkere tilknytning til de demokratiene som er blitt våre forbundsfeller under krigen være naturlig. Men det kan også tenkes en utvidet forbindelse til andre kanter. I Sverige slås det sterkt til lyd for den sannordiske tanken for tiden. En populær brosjyre bærer tittelen "Nordens förenta stater", i pressen og mann og mann imellem drøftes spørsmålet ivrig, og forleden gjorde det svenske Gallup-instituettet en undersøkelse av hva det svenske folk mener om det i følgende formulering: "Anser ni att Sverige skall ta initiativet till et organiserat, närmare smaarbete mellan fria nordiska länder efter krigets slut?" Resultatet av undersøkelsen var at 49% svarte avgjort ja, 10% avgjort nei, resten hadde ingen bestemt mening. - Vi har ikke tid og anledning til noen vitenskapelig granskning av hvor det norske folk står i denne sak foreløbig, men før det blir aktuelt skal det nok foretas endel forberedende undersøkelser. Om det norske folks krigsmål er å få en nordisk nyordning med Drottningholm til hovedstad, som en av de svenske planer går ut på, er vel ikke på forhånd så aldeles sikkert.

VVV

Flekktyfusen er kommet til Norge.

For halvannen uke siden slepte tyskerne en transport på omkring 800 russiske fanger til Bodø. Den bestod av menn, kvinner og barn. Bare endel av fangene hadde tyskerne latt få beholde sitt skotøy. Endel av fangene skulde arbeide i frostfilletfabrikken som tyskerne har anlagt i Bodø til gagn for egen matforsyning. Kort etter ankomsten fikk en av fangene flekktyfus. Siden fikk flere sykdommen. Den smittet fort. Nogen dager etter forekom flere tilfeller i Mosjøen. Lager fra Oslo - også norske - ble sendt oppover. På det tidspunkt dette skrives har sykdommen ikke vært omtalt i avisene. Følger tyskerne sin vanlige fremgangsmåte vil den heller ikke bli omtalt. Enhver av de ulykkelige tyskerne sender inn over oss, skal nemlig forties.

VVV

- 2 -

seg om samarbeidet mellom de to land under og etter krigen. Den bestemmer bl.a. at ingen av partene kan slutte separatfred, og at verden etter krigen skal sikres mot angrep fra Tyskland og dets allierte. Begge parter forplikter seg til ikke å stille territoriale krav. Dette siste slår ihjel den tyske skremselsagitasjonen om bolsjevikfaren. I Tyrkia har det skapt stor tilfredshet, og i Finland er det egnet til å styrke fredsvennlige tendenser, og å skape usikkerhet og betenkeligheter ved å fortsette krigen. Det som - med rette eller urette - har skapt mest diskusjon, er at pakten inneholder en bestemmelse om at en front 2 skal opprettes i Europa i 1942. Pakten forteller rimelig nok, ikke når eller hvordan dette skal skje, og det kan være plass for alle mulige slags gjetninger. Det er intet bindende sagt om at fronten skal gå på det europeiske fastland, og det er godt mulig at det dreier seg om en forsterket luftaktivitet, ihvert fall i første omgang. En hovedsak er det ihvert fall at tyskerne må holde store troppestyrker i beredskap og drive forsterkede befestningsarbeider, noe som begrenser angrepsmulighetene på østfronten.

U.S.A. har ikke formelt sluttet seg til pakten, men har sluttet en avtale med Sovjetsamveldet som binner det til å delta i dannelsen av en front nr. 2. Dessuten inneholder pakten mellom U.S.A. og Sovjet en ny låne- og leielov, etter hvilken Sovjetsamveldet skal få ferdig materiell bl.a. tanks og fly, fra U.S.A., slik som fra England nå. Tidligere er det vesentlig kommet råstoffer fra Amerika.

Østfronten.

For øyeblikket er det viktigste avsnitt på østfronten den sydlige delen: Sevastopol og Charkow. Samtidig meldes det om tyske forberedelser til storangrep ved Leningrad. En må vente at tyskerne vil sette igang store operasjoner med det første, men det er symptomatisk for de vanskeligheter dette byr på, at den tyske propaganda flere ganger har forandret navn på den ventende begivenhet. Først var det "vårøffensiv", så "sommerøffensiv" og nå er det lansert et tredje navn: "storøffensiv". Det er ikke tilrådelig å trekke for store slutninger av denne nølen, men det avdekker en tidligere ukjent ubesluttsomhet, som en igjen har lov til å anta skyldes større vanskeligheter enn tidligere.

Man regner med at tyskerne og rumenerne har satt inn 130.000 mann i kampen om Sevastopol, der tyskerne ble stanset i november ifjor. Kampene har nå vart i 14 dager, og er meget hårde. Tyskerne og rumenernes tap er meget store, men en må vente at de vil sette allt inn på å ta denne festningen som er så livsviktig for den videre framrykking mot Kaukasus. Russerne legger heller ikke skjul på at stillingen er meget spent. De er i en vanskelig stilling når det gjelder flyvapnet, idet flyene må starte fra Kaukasus-siden, mens de på den annen side har fordel av fullstendig å beherske Svartehavet. Midt under kampene har de mottatt forsterkninger sjøveien.

Også kampene i Charkow-avsnittet er meget hårde. På russisk hold mener en at v. Bock her har satt inn en halv million mann. Kampene står særlig om de to byer Voltsjansk, 60 km. nordøst for Charkow, og Isjum, 160 km. sydøst for byen, henholdsvis ved elvene Seim og Donets. Tyskerne har prøvd å drive en kile inn i de russiske stillingene, men er slått tilbake, og russerne bekjersker enna de viktige overgangene over Donets.

Middelhavet.

Det er ennå for tidlig å ha noen mening om materialslaget i Libya, da alle felttog dernede kan by på uventede og overraskende begivenheter. Men det sansynlige er at dette Libya-felttog vil kulminere i et angrep på Tobruk. Dette angrep vil sikkert overgå alle tidligere i styrke fordi det betyr så meget mer for tyskerne å erobre festningen. Skulle dette angrep mislykkes, må en nemlig se hele felttoget der nede som et meget kostbart nederlag for aksemaktene. De posisjoner de hittil har oppnådd, står ikke i noe forhold til innsatsen som er den kraftigste aksemaktene kan regne med å organisere der. Med de største anstrengel-

ser har det lyktes dem å samle det materiell som nå har vært anvendt og i stor utstrekning oppbrukt, og de har hittil på langt nær nådd de posisjoner som engelskmennene frøristet dem i julefelttoget, f. eks. Halfaypasset og Sollum. En erobring av Tobruk ville være det første militære resultat av betydning, men dyrt betalt. Endt foregår kampene utenfor Tobruks forsvarssystem, ved de tre punktene Acroma, El Adem og Sidi Rezeg, som alle ligger ca. 50 km. fra Tobruk, henholdsvis vest, syd og sydøst for byen. Tyskernes påstand om å ha omringet britiske styrker ved El Gazala, er ikke riktig, men engelskmennene har rømmet byen, og troppene har sluttet seg til hovedstyrken.

Det sjøslag som har funnet sted i Middelhavet mellom allierte og akssemaktens flåte- og flystyrker, har vært meget omfattende, men det foreligger ennå ingen fullstendig oppgave over tapene, da slike oppgaver midt under kampen i høyeste grad ville være til hjelp for motstanderen. Engelskmennene oppgir italienernes tap slik: en 10.000 tons krysser og to jagere senket, to slagskip satt i brand, to kryssere skadet av bomber. På engelsk hold demteres at noe engelsk slagskip eller noen krysser er senket. Etter slaget gikk den italienske flåte inn i havn igjen. Det deltok mange tyske fly, og allierte fly fra Malta og Egypt, delvis med amerikansk besetning.

I kappløpet om forberedelsene til neste felttog i Libya, er det all grunn til å tro at de allierte vil vinne. Midtøsten er nå som under forrige verdenskrig den gunstigste operasjonsbasis de allierte kan ønske seg, når først det defensive apparat på andre fronter er sikret. De har her lett adgang til levnetsmidler for store troppestyrker, olje til mekanisert materiell og flyvåpen, og påtvinger fienden minst de samme tilførselsvanskeligheter de selv må kjempe med. Det er derfor sikkert ikke ugunstig for de allierte når det driver mot et hovedoppgjør om Midtøsten. Operasjonene både i Libya, ved Sevastopol og ved Charkow har alle i hovedsak Midtøsten som mål. Den av partene som har hånd over dette området, hvortil vi da regner Kaukasus, Irak, Iran, Syria, Palestina og Egypt med Suezkanalen, tåler tilbaketog og nederlag på de fleste andre fronter. De vil alle være av underordnet betydning i et verdensomfattende oppgjør, i forhold til å tape kontrollen over dette område. Som svar på en alvorlig tvil som besatte den okkuperte verden etter tyskernes mange glimrende seirer i Europa, og som svar på den kritikk som ble reist mot engelskmennene for deres svake innsats på alle fronter, sa Churchill i en av sine taler: Vi tåler nederlag og vi tåler prestisjetap, men vi tåler ikke å tape krigen

VVV

I Norges Industriforbund utløp, som det vil være kjent, generaldirektør Horns presidentperiode for et par måneder siden, og i hans sted ble direktør Brunæs valgt. Allerede på et tidligere tidspunkt var den adm. direktør Lorentz Vogt blitt bevilget en lengere permisjon.

For vel 14 dager siden ble det så fra N.S. gjennom direktør Alf Whis rettet en henvendelse til forbundets arbeidsutvalg ved presidenten om å ansette som ny adm. direktør nazisten, den nyutnevnte sorenskriver Chr. Apenes. Presidenten hevdet imidlertid at en slik ansettelse måtte i tilfelle hovedstyret være med på, hvorefter han innkalte dette til møte dag den 8. juni. På hovedstyremøtet ble det så nedsatt en engere komite bestående av arbeidsutvalget tiltradt av noen andre fremtredende medlemmer fra forbundet. På grunnlag av disses innstilling vedtok så hovedstyret enstemmig et skriftlig svar, som gikk ut på at direktør Vogt kun hadde fått permisjon og at en for tiden ikke trengte noen i hans sted. Skulde imidlertid det framsatte krav bli fastholdt, vilde samtlige medlemmer såvel av arbeidsutvalget som av hovedstyret nedlegge sine hverv.

VVV

Tyskernes utryddelse av Herero-folket.

I den korte tiden før forrige verdenskrig da Tyskland hadde kolonier, viste "herrefolket" den samme enestaende blanding av stupiditet og brutalitet som særmerker deres ferd overalt, både i den civiliserte og uciviliserte verden. Ingensteds i Afrika var det mer uro og opprør enn i de tyske koloniene Kamerun, Øst-Afrika og Sørvest-Afrika, ingensteds ble de innfødte behandlet med slik tåpelig brutalitet.

Aller verst av utryddelsen av herero-folket i Sørvest-Afrika i 1903 til 1904, en affære som er et av de aller mørkeste blad i europeisk kolonisasjons historie. Herero'ene, et bantu-folk som stod zuluene nær, reiste seg fordi tyskerne uten videre drev dem bort fra beitemarkene deres og anbrakte tyske kolonister der og fordi den klossete tyske administrasjon også trakasserte dem på andre måter. General v. Trotha fikk kommandoen mot "opprørerne" og gav befaling til at alle negre innen koloniens grenser med eller uten gevær skulle skytes. Hverken kvinner eller barn ble spart, 30.000 herero'er ble slaktet ned og resten av stammen, 40.000, drevet ut i ørkenen hvor de fleste sultet og tørstet ihjel. Og enda krever tyskerne kolonier.

vVv

Historieundervisning for hjemmetyskere.

Det er ennå noen få mennesker som under påvirkning av Goebbels propaganda kørser seg over konsentrasjonsleirene under boerkrigen. Men disse leirene var av rent midlertidig art og hadde et helt annet formål enn de nåværende tyske. Konsentrasjonsleirene i Sør-Afrika oppstod i Boerkrigens siste fase, da kampen bare ble ført som en iherdig geriljakrig. Mange av de boere som tok del var tidligere fanget og hadde gitt sitt æresord på ikke å slåss mer, andre kjempet i britiske uniformer, og alle fikk de hjelp av civilbefolkningen. Tyskerne vilde ha skutt disse siste engelskmennene samlet dem i leirer for å uskadeliggjøre dem og lette de avsluttende operasjoner. Engelskmennene medgir selv at de hygieniske forhold var dårlige den første tiden, og som følge derav oppstod det epidemier som bortrev mange kvinner og barn. Men dette ble det rettet på så snart det lot seg gjøre, og da freden kom ble naturligvis alle sluppet fri igjen. De britiske konsentrasjonsleirer var et utpreget krigstiltak, ment som en forebyggende forholdsregel og ikke som noen straff. Slike ting som tvangsarbeid, straffeeksersis og tortur eksisterte naturligvis ikke der.

Det er verd å merke seg at den tyske generalstabs store verk om boerkrigen gir engelskmennene uforbeholdent medhold når det gjeldest disse interneringsleirene. Selv bruker jo tyskerne litt andre metoder når det gjelder "franktirører".

vVv

De norske skipsredere under press.

Måndag den 15. juni kl. 10 var de norske redere innkaldet til møte i Stortinget uten at de på forhånd visste hva innkaldelsen var begrunnet i. På møtet ble der Herr Reichskommissar holdt et foredrag av hvilket et censurert utdrag ble offentliggjort allerede tirsdag. Tyskerne hadde imidlertid ikke funnet det opportunt å offentliggjøre alle trusler som der herr Reichskommissar fremførte.

Hvis rederne ikke gjorde noe positivt for å få de norske skibe til nøytral havn eller aksehavn, så der Reichskommissar bl.a., så var de bare ikke skyld i at den norske flåte gikk tapt for Norge, men de var også skyld i de norske sjøfolks død. En uttalelse som vi med vårt kjennskap til der Herr Reichskommissars sedvanlige underfundige og svevende talemåter ikke kan oppfatte som annet enn trusler om represalier over for de norske redere.

Skibene skulde, så der Herr Reichskommissar videre, gå inn til Japan for å tas "in Anspruch", d.v.s. tas i bruk. Forøvrig artet hans foredra

5. som er svært vanskelig som et grunnset oppkøst bestående av svada, propa- ganda og trusler - formuesiendringelse er jo en av de mildeste av disse. Reichskommissars konklusjon på det hele var at hans og tyskerne's stilling til hver enkelt reder avhang av hvorledes hver enkelt reder i praksis stilte seg til spørsmålet om å gjøre hva de kunne for å fa skib og sjøfolk til nøytral havn eller nøytral fart eller til akselhavn - for eksempel ved å tale til sjøfolkene gjennom radio?

Foredraget som var lagt og utydelig framført, sluttet med en beskjed om at det var ordnet med en lunsj i Rococosalen på Grand hvor det var adgang til diskusjon, hvorefter et nytt møte ble besluttet satt kl. 12,30. På dette møte vilde det bli anledning til å stille spørsmål vedrørende rederihæringen og likeså vedrørende de forhold som var blitt be- rørt i der Herr Reichskommissars tale.

Under lunsjen gjennomgikk direktør Falck fra Bergenske talen for sine kolleger. Herr Stenersen og de andre N.S. redere erklærte allerede her at rederne samme dag måtte ta standpunkt til spørsmålet ved f.eks. å tale i radio. Nazistredernes tilstedeværelse vanskeliggjorde forøvrig enhver meningsutveksling idet det overhøvet ikke kunne bli tale om fri- diskusjon.

Under møtet kl. 12,30 foreslog direktør Falck nedsatt en komite til å forhandle med tyskerne om de forskjellige spørsmål som var nevnt. Direktøren foreslog som medlemmer de tidligere presidenter Arthur A. Mathiessen fra Oslo, Fr. Odjæld fra Bergen, Christian Haaland fra Haugesund og Klaus Wiése-Hansen fra Bergen - den siste er fungerende president etterat Bjørn-Hansen ble arrestert og ført til Tyskland. De 4 bad så herr Falck om å tiltre komiteen.

Tyskerne krevet nå at disse skulde ha fullmakt til å binde de til- stedevarende redere, hvilket komiteen avslog. Komiteen ønsket å forhand- le på fritt grunnlag og vilde ha adgang til å konferere med kolleger, når den fant det nødvendig. Tyskerne gikk med på dette, men krevet at nazistene Stenersen og Thy, Halvorsen skulde tiltre komiteen "for at alle retninger innen rederstanden skulde være representert." Forhand- lingskomiteen ble så godkjent av tyskerne og resultatet av dens arbeide ventes å foreligge i løpet av 8-10 dager.

Møtet kan bare oppfattes som nok et bevis på tyskernes - og japaner- nes stadig økende tonnasjevanskeligheter. Og Norges rederfront holder like sikkert som lærernes og prestenes front.

VVV

Kirkefronten.

Nye bevis på Quislingstatens kirkepolitikk: Domprost (nå pastor) Kobrø er avsatt. Likeledes er pastor (tidligere sogneprest) Barkvæ i Stjørdal avsatt. Dermed er nå ialt 46 geistlige "avsatt". Videre har kirkedepartementet gjennom politidepartementet bortvist 5 prester fra de bispedømmer de tilhører. Prestene er: Ingv. B. Carlsen, Oslo - Poulsen, Modum - Sandvig, Vinje - Gjestahl, Hella - og Freihow, som forlenget har tatt avskjed.

Biskop Fleischer har alt begynt å holde visitas. Han har således hatt visitas i Os pr. Bergen. Biskoppene Hille og Maroni står iferd med å gjenoppta sine visitas.

Kirkedepartementet leter med lys og lykte for tiden etter prester som de formoder står noe svakere enn deres embetsbrødre i den pågående kirkekamp. De har bruk for sådanne for å fa slatt en bresje i den sterke kirkefront. Departementet kan spare seg enhver anstrengelse i denne retning. Fronten holder og den vil holde.

Arne Rydland som er utnevnt til res.kap. i Skien er en person som hele Skien kjenner vel til. Vi skal ikke rippe opp i det omgjemme som han nyter, men aldri før har en slik ille ansett og latterliggjort per- son formått seg til å trekke i prestekjole på sitt hjemsted. Men nazister har jo hverken fornuft eller skamfølelse. Quisling geistlige tilhengere har ordinert 5 prester, derav 3 teologiske

studenter og 2 lægmenn. Disse siste har en meget skikket stambrev og vi vet at der fra tyske myndigheters side er protestert mot utnevnelsen og at det også innenfor N.S. er sterke krefter i bevegelse for å få stoppet uvesenet, som selv de blinde nazister altså forstår vil skape nye vanskeligheter. Tidligere er det meddelt at disse 5 skulde ordineres 26. juni men nå er datoen utsatt.

vVv

Juristene og det nye Advokatforbund.

I tvisten mellom sakførerne og Advokatforbundet tenker en seg at Justisdepartementet ved lov vil pålegge enhver sakfører som vil praktisere, å betale sin kontingent til Forbundet og gi Forbundet utpantningsrett for kontingenten. Når en utpantningsrett deretter blir pakloget til Namsretten må denne avgjøre spørsmålet om lovens gyldighet. Hagerreglene - reglement om regler og vedtekter for krig til lands art. 43 foreskriver: "Når den lovmessige makt faktisk er gått over til okkupasjonsmakten, skal denne ta alle de forholdsregler som beror på den, for såvidt mulig å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv. Okkupanten skal herunder respektere de i landet gjeldende lover medmindre der foreligger absolutte hindringer for det."

Raichskommissar og de av ham tilsatte ministre har som representanter for okkupasjonsmakten ikke større myndighet enn Haagerreglene gir dem. Forføyninger av okkupasjonsmakten som ikke er hjemlet i Haagerreglene er maktbud og ikke rettsforskrifter. Slike maktbud er ikke deler av den norske rettsordning, og norske domstoler kan derfor ikke og må heller ikke legge dem til grunn for sin rettspleie.

Loven om Advokatforbundet og en tvungen utskrivning av kontingent har ingen sammenheng med "oppretthold av den offentlige orden eller det offentlige liv". Sakførerstanden akter derfor ikke å gi etter på dette punkt, men er fast bestemt på å føre kampen igjennem, den kamp som lærerne og kirken har reist for rett og rettferd mot vold og overmakt.

vVv

Tvangsutskrivningen.

Direktoratet for Arbeidsformidling har 10. juni sent ut et meget utførlig rundskriv til arbeidskontorene landet over om "utfyllende direktiver" vedrørende arbeidskraft til "ekstraordinær virksomhet". (Ja, det tør en vel trygt kalle det). Det heter her: "Direktoratet vil innskjerpe betydningen av at arbeidet taes opp av full kraft etter de retningslinjer som er trukket opp. Hvis arbeidsformidlingen ikke greier å skaffe tilveie den arbeidskraft som det er meldt behov om, er det fare for at arbeidskraften fra de mest livsviktige næringer, jøre og skogbruk vil bli tatt. Med den nåværende næringspolitiske situasjon for øye, må dette for enhver pris undgås".

De yrker og næringsgrupper hvorfra arbeidskraften i første rekke skjøntes er følgende: Kontorfunksjonærer, Handelsfunksjonærer, forskjellige andre funksjonærer. Hermetikkindustri, annen mat-drikkevarer og tobakkindustri. Olje og fettindustri, Kjemisk og Elektro-kjemisk industri. Pipir ~~katagor~~industri, Kledningsindustri, Kafé og Hotellarift. Grafikk- og bokbinderi. Skinn-lær- og gummi-industri. Tekstil og Trikkotasje-industri. Fortrinsvis bør arbeiderne være i alderen 18 til 45 år.

Det har tidligere vært varslet et behov på 15.000 mann. Senere er et ytterligere behov meldt, slik at en må regne med et adskillig høyere tall. Hvert fylke skal ta sin forholdsmessige del. En Forøige lister og pålegg for minst halvparten av den forlangte arbeidskraft skal foreligge ferdig innen 24. juni.

Oberleitung Süd (meldested Kr.sandS.) har meldt et behov på 1.500 mann. Luftwaffe Lista forlanger 800. Oberbauleitung West (Haugesund, Bergen, Sogn og Fjordane) 3.000. Oberbauleitung Nord-West (Trondheim, Namns, Bodø, Åndalsnes) 5.000. o.s.v. Ovennevnte antall arbeidere skal

skaffes snarest. I tilslutning til dette vil Direktoratet for Arbeidsformidling "nytte høve til, på anmodning, å pressisere, at arbeidskraft ikke må trekkes bort fra Wehrmachts bedrifter og anlegg - herunder bedrifter som for tiden er vesentlig opptatt for Wehrmacht". - Rundskrivning av arbeidskraft i den malestokk som nå gjennomføres vil av arbeids-giver og arbeidere. Arbeidsformidlingen må imidlertid ikke la seg hefte av uvesentlige protester og innvendinger av enhver art".

Dette er rene ord for pengene! Norske arbeidere og funksjonærer skal tvinges til å arbeide ved tyske befestninger. Skaffes ikke de 15 eller 30 tusen mann eller kanskje flere gjennom tvangsutskrivning av Arbeidsformidlingen, tar tyskerne ganske enkelt skogs og jordbruksarbeidere, og den norske befolkning star uten mat og brensel til vinteren. Forsåvidt er saken klar. Hva vi derimot ikke kan få til å rime sammen er ovennevnte rundskriv av 10. juni med Arbeidsformidlingens meddelelse til pressen av 8. juni, altså 2 dager før. Her heter det så vakkert og beroligende: "Direktoratet skal melde fra at den almindelige utskrivning som hittil har funnet sted har omfattet de virksomheter m.v. som socialdepartementet har fastsatt med hjemmel i forordning 9. juli 1941 om arbeidshjelp til særlig samfunnsviktige arbeidsoppgaver, f.eks. bergverk og smelteverk-virksomhet, lettmetallindustri, skipsfart, fiskeriene, apotekene m.v. Den ekstraordinære utskrivning som har vært omtalt i den siste tid har hittil omtrent utelukkende omfattet arbeidere til jord og skogsarbeid for å sikre mat og vedforsyningene".

Direktoratet forsøker som en ser å recuserer hele tvangsutskrivningen og forvansker med sin meddelelse bevisst de faktiske forhold. Den store offentlighet får 8. juni sort på hvitt beskjed om at tvangsutskrivning av arbeidskraft til arbeid for tyskerne er falsk alarm. 10. juni utgår fra samme myndighet: Arbeidsformidlings-Direktoratet, til de underordnede avdelinger rundt i landet, det kyniske rundskriv om "utfyllende direktiver". Det er et nytt eksempel på den gjennomførte uredelighet som tyskere og N.S. folk viser i alle ting, store som små. Å stole på noe som helst av hva de lover eller kunnegjør vilde være latterlig. Det er ett idag og det stikk motsatte imorgen. Forsåvidt kan det stemme hva det fortelles: at det i Tyskland er forbudt å lese søndagens aviser.

vvy

Foreldre var på vakt.

I enkelte spredte bygder utover landet (t.eks. i Fron) er N.S. gått igang med ungdomstjenesten. Den første by de har forsøkt seg på er Tønsberg. 2. juni kl. 18 var det her innkalt 60 barn og ungdommer til innrulleringsmøte. 46 av de 60 møtte ikke. Dessuten var det 5 barn som ikke hadde tenkt å møte, men som hadde vært så uforsiktig å oppholde seg på gaten like ved møtelokalet. De ble grepet av medlemmer av guttehirsen og tvunget inn på møtet. Av de 11 som møtte frivillig, var bare 2 over 16 år. De fleste var nazibarn. Resultatet av innrulleringsmøtet var derfor en stor seier for foreldrefronten.

Quislingene fortsetter imidlertid med sine terrormetoder. De av pikene som ikke møtte fikk pålegg om å møte fram og avgi forklaring på Nasjonal Ungdomstjenestes kontor. Skrivelsen var stilet til barna og inneholdt forøvrig en trussel om at statspolitiet vilde bli underrettet hvis den tilsagte ikke møtte.

De fleste foreldre har sikkert pålagt barna sine ikke å møte. Ungdomstjenesten har ingen politimyndighet og har ikke rett til å opptre som forhørsdommer. Det har heller ikke horden. En må imidlertid regne med at statspolitiet vil gripe inn, og det gjelder da at foreldrene opptre bestemt og rolig. Alle må fortsatt nekte å sende barna sine til Ungdomstjenesten. Hvis statspolitiet griper inn, må foreldrene være oppmerksom på følgende. Politiet har ikke rett til å forhøre barna

uten at barnets verge (far eller mor) er tilstede. Det som skal sies bør sies av vergen. En har rett til å nekte å avgi forklaring for politiet. Hvis en velger å avgi forklaring, bør en si minst mulig.

Foreldrene til de innaklte barn er nå rykket fram i første linje. Det står idag til dem om den front skal holde som er bygget opp gjennom lærernes og prestenes aksjon. Det er av største viktighet at foreldrene er klar over at lærerne protesterte mot medlemskap i Lærersambandet p.g.a. sammenkoblingen med Ungdomstjenesten, og de har til idag fortsatt nektet å gå inn i Sambandet. 700 lærere arbeider som straff-fanger under tyskerne i Kirkenes, fordi de vilde beskytte barna mot den Nasjonale Ungdomstjeneste. Likeledes var loven om Ungdomstjenesten og dens inngrep i den kristelige barneoppdragelses frihet en av hovedgrunnene til at landets prester nedla sine embeter.

Hittil har prestene og lærerne kjempet for barna våre. Nå er det oss, foreldrene, som selv må ta støyten. Våger vi ingenting, vinner vi heller ingenting. Vi må ikke være redde for truselen om mulkt eller fengsel. Vi vet at vi har det samme ufeilbarlige våpen som lærerne og prestene hadde: Står vi sammen, da kan ingen nekte oss. Derfor er parolen: Nekt å sende barna i ungdomstjenesten. La det i tilfelle bli myndighetenes sak å hente dem hver dag av lensmann eller politi, men send dem aldrig frivillig.

vVv

Hvad er et "Herrefolk"?

En tysk autoritet med det selsamme navn Dr. Nonnenbruch definerer i en artikkel om "Livsvilje og Fødsels glede" begrepene Herre og Herrefolk. "Herre," sier dr. Nonnenbruch, "er den som kan være hva han er, som fritt kan utfolde sitt vesen og sin natur. Et Herrefolk er i overensstemmelse hermed et folk, som likeledes fritt utfolder sitt vesen og sin natur." Tidligere vilde vi karakterisere en slik uttalelse som loddrett sludder. Vi har imidlertid i de siste 2 år sett så meget av hemningsløs grusomhet og pøbelaktighet fra tyskernes side, at vi trygt kan underskrive at de fritt utfolder sitt vesen og sin natur. At dette er en typisk "Herre"-egenskap, er derimot nytt for oss. I Norden er begrepet Herre forbundet med det å være en gentleman, en mann hvis hele færd er preget av ærlighet og fornemhet i tankegang og handlemåte. Men her er vi ved vesensforskjellen i norsk og tysk lynne: Hos tyskerne er maktbegjær den altoverskyggende egenskap. De vil herske for enhver pris - om det skjer ved hjelp av gemenheter, løftebrudd, pinsler, terror spiller liten rolle - maktens tøyler vil de ha i hendene. Men om det er for en tid lykkes dem å undertrykke nokså mange nasjoner - Herrer og Herrefolk blir de aldri. I høyden slavedrivere. Det har de mentalitet til.

vVv

"Fellesnyttan forran egennyttan". "Minister" Blehr har i forsyningsdirektoratet rekvirert 100 kg. hvetemel til "ministerpresidenten". Føreren går i sannhet foran med et godt eksempel.

vVv

Den norske handelsflåte. Som bekjendt har Norge fått anledning til å delta i det britiske nybyggningsprogram for handelsskip i forhold til de tap vår handelsflåte har lidt. Etter hva "Norsk Tidend", London, erfarer er følgende skip allerede overtatt av Nortraship: M/S Kong Håkon VII, 10+000 tonn dw., D/T Norfjell, 11.850 tonn, M/T Nordin, 12.000 tonn, M/T Norsol, 12.000 tonn, D/T Norheim, 14.500 tonn. Desuten har Nortraship overtatt to ameriakske skip, D/S Norhawk 9.200 tonn og D/S Norvang 7.700 tonn.

vVv

Vidkun Quislings liv må bevares.

Timen nærmer seg. Når den er der vet ingen med nøyaktighet. Men det værste de vet over forraderen Vidkun Quisling og det er åpenbart at alle lese noe av det. Quisling gylper ut gjennom propagandamaskinen uten å undre seg over hva slags sykdom det er han lider av. Å få vite det vil være en vinning for demokratiene i fremtiden. Et inngående kjennskap til Quislings sykdomsforhold vil hjelpe demokratiene til å berge seg mot gjentagelse i fremtiden. Enhver Jøssing må derfor se det som en oppgave å få fatt i Vidkun Quisling levende, når timen er inne, og så langt fra gjøre ham noe vondt men behandle ham bra slik at han kommer i vitenskapsmenneskenes hender i den tilstand han var, da han enna innbilte seg at han innehadde makten. I det kjellerhull, eller hvor det nå kan bli, en holder ham som fange, inntil han kan overleveres til sinnsykelegene, må han gis mat og drikke i den utstrækning det er mulig. Vidkun Quislings fortsatte skjebne etter tilfangelegelsen må være at han gis i hendene til en international psykiatrisk kommisjon, som gjerne også må ha et tyskt medlem om noe sådant kan oppdrives. Kommisjonen må forsterkes med spesialister i hjernesygdommer og i de lukkede kjertler. Kommisjonen gis god tid til å behandle ham. Korte meddelelser om behandlingens fremdskreden sendes ut gjennom den frie verdenspresse. Hans endelige skjebne avgjøres av retten.

Å behandle mannen på denne måten vil gi en langt større tilfredstillelse enn å drepe ham. Han vil bli stillet overfor makter som i sin kjølige logiske ro vil være det værste han i det hele tatt kan komme ut for. Ingen skunnfrådende frase vil gå en slik krets av iakttagere og spørrende intelligenser forbi, uten at den holdes fast og underkastes til strekkelig mangesidig undersøkelse. Kommisjonens redegjørelse vil bli et verk av grunnleggende betydning for enhver demokratisk politiker som i fremtiden vil utbygge demokratiets forsvar overfor diktaturet. Dette bygger alltid på 2 former for svikt hos sine tilhengere: svikt i forståelsen eller svikt i karakteren. Å ha en nøyaktig kartlegging av den mannen som slike svikt-individer lar seg hisse opp av, vil derfor være av fundamental betydning.

Å drepe Vidkun Quisling i stedet for å la vitenskapens menn få lov til å behandle ham vilde derfor være en handling like samvittighetsløs som om en drepte og kastet i søppelkassen et eneste gjenværende dyr av forhistorisk, men av vitenskapen uajent art.. Oss selv vil det gi den største tilfredstillelse å få Vidkun Quisling behandlet på denne måte. Og alle mennesker uten forståelses- eller karaktersvikt rundt omkring i demokratiene vil nå og i all fremtid være nordmennene taknemlig for de bevarte for forskningen er så typisk eksemplar av forraderarten som Vidkun Quisling. Vil man absolutt ha liv kan en jo tenke på folk som Finn Halvorsen eller X Ulrich Stang. For Finn Halvorsen har vi allerede en anmeldning til å kjenne helt inngående - gjennom den boken han har skrevet som kalles "Mannen uten ansikt". Det er en selvbiografi. Helt en går og kikker etter andre folks mulige seksualliv i parker og andre steder. Finn Halvorsen hører til kikkerne. Men er det nå egentlig verdt å få et slikt individs blos på sine fingrer. Ulrich Stang er det verre med. For han har drevet åpen og direkte agitasjon for borgerkrig i Norge - utilsiløret og ubluferdig i det tyske blod på norsk i Oslo, "Gestaposten", også kaldt "Aftenposten". Men sin lettforståelige lyst til å vri xxix kniven om 13 ganger inn i brystet på denne mann bør en likevel bekjempe. Også han må i rettens hender. Her må hans livsløp klarlegges. Det begynte med at hans mor, da han var liten, ropte at i gjennom kjøkkenvinduet til ham fra sin opvaskbalje: "Husk på at du er en Stang".